

KVALIMETRIE 17

MEZILABORATORNÍ POROVNÁVÁNÍ A ZKOUŠENÍ ZPŮSOBILOSTI. POMŮCKA K ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY V CHEMICKÝCH, BIOCHEMICKÝCH A KLINICKÝCH LABORATOŘÍCH.

M. Suchánek, M. Budina,
E. Klokočnicková, J. Kratochvíla,
Z. Plzák

EURACHEM-ČR 2010, 113 stran, Kč 400.
ISBN 80-86322-05-X.

Na jaře tohoto roku se objevila nová z řady příruček KVALIMETRIE vydávaných odborným sdružením EURACHEM-CZ zabývající se mezilaboratorním porovnáváním a zkoušením způsobilosti. Autory příručky není třeba v ČR zvlášť představovat. Příručka obsahuje základní informace o mezilaboratorním porovnávání se zvláštním zaměřením na zkoušení způsobilosti. Je spíše praktická, vedle nezbytných teoretických základů obsahuje vztahy pro výpočty, ukázky výpočtů a hodnocení, ale i příklady formulářů pro výběr vhodného programu zkoušení způsobilosti nebo dokumentování takových šetření. Cílovou skupinou příručky jsou pracovníci všech chemických laboratoří, zvlášť užitečná bude v oboru klinických laboratoří, kteří dostanou na 35 stranách textu přehlednou informaci o mezilaboratorním porovnávání v medicíně (kapitola 4.).

Kapitola 1 vymezuje velmi stručně typy mezilaboratorních porovnávání. Obsahuje definici pojmu mezilaboratorního porovnávání.

Zkoušení způsobilosti (PT) je náplní kapitoly 2. Jsou zde uvedeny požadavky na poskytovatele PT 9ISO/IEC 17043:2010), využívání PT při akreditaci laboratoří a statistické vyhodnocování PT - určení vztažné hodnoty a její nejistoty, určení směrodatné odchylky a výkonových charakteristik (odchylka laboratoře, typy hodnotících skóre).

Kapitola 3 je doslovným překladem dokumentu EURACHEM Selection, use and interpretation of proficiency testing (PT) schemes - 2010 včetně

užitečných příloh. Přesný a odborně fundovaný překlad určité ocení nejen pracovníci laboratoří, ale i akreditačních institucí.

Kapitola 4 bude nejčtenější v medicínských laboratořích. Mimo informace dostupné na webu našeho poskytovatele mezilaboratorního porovnávání SEKK najde čtenář mnoho zajímavého, např. rozbor souvislostí mezi vnitřní kontrolou kvality a externím hodnocením kvality (PT), příklad z aplikace Rilibäk 2008 a přístup six-sigma.

Kapitola 5 (Mezilaboratorní validace) a kapitola 6 (Určení certifikované hodnoty certifikovaného referenčního materiálu) budou čteny méně často, ale o to s větším zájmem a radostí nad přehlednou informací i o složitějších technikách výpočtů (např. ANOVA a analýza komponent rozptylu u nestejného počtu měření při vyhodnocení homogenity referenčního materiálu). To vše na jednom místě a v mateřském jazyce.

Příručka obsahuje obvyklé obrázky, tabulky, vzorce a schémata. Na konci každé kapitoly knihy najdete literaturu, na konci příručky až příliš stručný rejstřík.

Čtenáři KVALIMETRIE 17 poslouží jako pohotová zásobárna informací pro provádění a hlavně porozumění PT. Užívané termíny odpovídají přesně poslednímu vydání VIM a terminologie je dobře vysvětlena a užívána. Zmíněny jsou aplikace robustních statistických postupů (v rejstříku však pojem budete hledat marně). Zkušený pracovník ve velké klinické laboratoři, která se účastní více mezilaboratorních porovnávání bude možná marně hledat přehled přístupů vyhodnocení neobvyklejších zahraničních poskytovatelů PT jako jsou např. UK NEQAS, EQAS fy Bio-rad, cyklu vyhodnocení etanolu - Referenzinstitut für Bioanalytik DGKL (Bonn, Německo). S výjimkou stručně zmíněného Rilibäk 2008.

Kvalimetrie 17 by neměla chybět v knihovničce každé (klinické) laboratoře. Může dobře sloužit dlouhé roky každému – od zdravotnického manažera, manažera kvality, pracovníka akreditačního orgánu, chemika i laborantku připravující se na atestaci. K nalezení platné normy, postupu pro složitější výpočet nebo možnou interpretaci výsledků mezilaboratorního porovnávání nelze najít užitečnější materiál.